

25. Tajemnica Ducha Świętego

1. CELE LEKCJI – WYMAGANIA OGÓLNE

- Pogłębienie rozumienia prawdy o trzeciej Osobie Trójcy Świętej;
- Rozpoznawanie darów Ducha Świętego jako szczególnych uzdolnień człowieka wierzącego.

2. TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- Korzystając z osobistej wiedzy oraz odwołując się do znanych fragmentów Pisma Świętego podaje najważniejsze informacje o Duchu Świętym;
- Na podstawie KKKK (*Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego*) oraz Pisma Świętego wymienia symbole Ducha Świętego i określa ich znaczenie;
- Wskazuje, na przykładach apostołów, efekty działania Ducha Świętego;
- Na podstawie KKK (*Katechizm Kościoła Katolickiego*) definiuje pojęcie charyzmatu;
- Na podstawie fragmentów biblijnych wyjaśnia Dary Ducha Świętego;
- Po lekcji wylicza różnice między darami a charyzmatami.

3. POJĘCIA, POSTACI

- Duch Święty;
- Symbole Ducha Świętego;
- Dary Ducha św.;
- Charyzmat.

4. WARTOŚCI

- Dojrzałość chrześcijańska jako efekt działania Ducha Świętego w życiu;
- Wiara w realną obecność i prowadzenie Ducha Świętego;
- Otwarcie serca na działanie Ducha Świętego.

5. SCHEMAT LEKCJI

- Cechy i przymioty Ducha Świętego;
- Biblijne symbole Ducha św.;

- Efekty działania Ducha św.;
- Dary Ducha św.;
- Charyzmaty.

6. PROPOZYCJA REALIZACJI

Wprowadzenie:

Metoda – krzyżówka. Nauczyciel rozdaje formularze z przygotowanym hasłem krzyżówki: „DUCH ŚWIĘTY” i prosi uczniów o dopisanie do liter tworzących hasło określeń / skojarzeń związanych z trzecią Osobą Boską. Następnie nauczyciel wybiera z uczniami najlepsze hasła z krzyżówek i tworzy jedną krzyżówkę całej klasy (na tablicy lub dużym formularzu krzyżówki).

Nauczyciel zadaje pytanie:

- Kim, według waszych skojarzeń, jest Duch Święty?

Odpowiedzi zapisuje na tablicy.

Nauczyciel podsumowuje pracę, zadaje dalsze pytania:

- A co o Duchu Świętym mówi Pismo Święte?
- Jakie znacie fragmenty odnoszące się do Ducha św.?

Nauczyciel podsumowuje i uzupełnia wypowiedzi uczniów. Może się posłużyć tekstem wstępu z podręcznika ucznia.

Rozwinięcie tematu:

Nauczyciel rozpoczyna od pytania:

- Jakie symbole w Piśmie Świętym odnoszą się do Ducha Świętego?

Uczniowie próbują odpowiedzieć samodzielnie na postawione pytanie.

Metoda – karta pracy. Uczniowie w dwójkach wypełniają tabelkę z poszczególnymi symbolami Ducha Świętego (załącznik 1), opierając się na Piśmie Świętym oraz na tekście z KKKK (podręcznik). Można również wykorzystać teksty KKK (załącznik 2).

Metoda – biblijna. Nauczyciel rozpoczyna od pytań:

- Co nam daje Duch Święty?
- Co możemy zyskać, gdy zaprosimy Go do naszego życia?

Nauczyciel podsumowuje odpowiedzi uczniów i wskazuje, że Duch Święty, zstępując na apostołów, wywołał konkretne skutki w ich życiu. Mówi o tym Pismo Święte. Nauczyciel wyznacza kolejno pięciu uczniów i prosi ich o odszukanie fragmentów w Biblii i odczytanie na głos: Dz 2, 42-47; Dz 2, 14; Rz 8, 9; Ga 5, 22-23; 2 Kor 5, 17.

Nauczyciel zadaje pytanie:

- Jakie były skutki działania Ducha św. w życiu apostołów?
Odpowiedzi zapisuje na tablicy, a uczniowie w zeszytach.

Metoda – wykład. Nauczyciel pokazuje skutki działania Ducha Świętego i uzupełnia stwierdzeniem, że te skutki związane są z otrzymaniem konkretnych darów lub charyzmatów. Przypomina naukę o darach Ducha Świętego. Po wymienieniu darów nauczyciel zwraca uwagę, że służą one przede wszystkim uświęceniu osoby, która dar otrzymuje. Dobrą pomocą w omawianiu darów może być tabelka z podręcznika.

Metoda – wykład. Nauczyciel wprowadza pojęcie „charyzmatu” jako szczególnego uzdolnienia dla dobra i zbawienia innych (w odróżnieniu od daru Ducha św.). Dyktuje definicję z KKK:

Charyzmaty, zarówno nadzwyczajne, jak również proste i zwyczajne, są łaskami Ducha Świętego, bezpośrednio lub pośrednio służącymi Kościołowi; zostają udzielone w celu budowania Kościoła, dla dobra ludzi oraz ze względu na potrzeby świata.

KKK 799

Zakończenie:

Nauczyciel mówi o rzeczywistym działaniu Ducha św. w życiu ludzi. Podkreśla, że dary Ducha Świętego i charyzmaty są szczególnymi uzdolnieniami, jakie otrzymuje człowiek wierzący dla uświęcenia siebie lub innych.

Notatka:

Formułowana na bieżąco oraz definicja „charyzmatu”.

Korelacja z edukacją szkolną:

- Historia sztuki – symbole i przedstawienia Ducha Świętego.

7. INNE MOŻLIWOŚCI REALIZACJI

Lekcję można rozpocząć od uzmysłowienia uczniom konieczności modlitwy do Ducha św., np. przed nauką, i przypomnienia tej modlitwy:

Duchu Święty, który oświecasz serca i umysły nasze, dodaj nam ochoty i zdolności, aby ta nauka była dla nas pożytkiem doczesnym i wiecznym. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

Metoda – analiza listu. Nauczyciel może rozpocząć lekcję od zadania pytań:

- Do kogo najczęściej się modlicie?
- Jakie modlitwy są najpopularniejsze?

Można zaproponować przeczytanie listu Moniki i rozpocząć dyskusję na temat modlitwy do Ducha Świętego.

- Czy taka modlitwa rzeczywiście może przynosić dobre efekty?

W opracowywaniu symboli Ducha Świętego można też posłużyć się tekstami rozszerzonymi z KKK 694-701 i uwzględnić wszystkie symbole Ducha Świętego wymieniane przez Katechizm.

W powyższej pracy można pominąć pracę z tekstem biblijnym i skupić się na znaczeniu poszczególnych symboli wg KKK.

Tabelkę z darami Ducha Świętego uczniowie mogą wypełnić samodzielnie, konfrontując własne intuicje z materiałem z podręcznika.

Warto wykorzystać tekst wypowiedzi papieża Benedykta VI, zamieszczoney w podręczniku.

Warto zaproponować na koniec modlitwę Św. Augustyna z podręcznika.

8. ALTERNATYWNE TEKSTY DO WYKORZYSTANIA NA LEKCJI

Pełnia darów Ducha Świętego jest wyrażana przez Izajasza w postaci trzech par. Wspomniana liczba siedem przyjęta w teologii wzięła się stąd, że ostatni wyraz hebrajski „bojaźń” został przetłumaczony zarówno w *Septuagincie*, jak i w *Wulgacie* na dwa różne słowa: „bojaźń” i „pobożność”. Liczba siedem symbolizuje także w Biblii pełnię. Otrzymanie więc siedmiu darów Ducha Świętego oznacza pełnię obdarowania.

Do czego uzdalniają nas dary Ducha Świętego, przedstawia tabela:

DARY POBUDZAJĄCE ROZUM	DARY POBUDZAJĄCE WOLĘ	CO KSZTAŁTUJĄ?
DAR MĄDROŚCI: <ul style="list-style-type: none">• pozwala nam odróżnić dobro od zła;• Możemy dzięki niemu odkryć bogactwo dobra i potęgę zła;• oświeca rozum, dając prawdziwy sąd o Bogu, o sobie, o świecie;• pomaga poznać najwyższe prawdy, rozumieć Pismo św.;• obejmuje cały rozum, myślenie;• dodaje zdolności do nauki.	DAR ROZUMU: <ul style="list-style-type: none">• pozwala nam zrozumieć prawdy objawione;• pomaga wcielać poznaną Prawdę w życie.	Oba te dary kształtują WIARĘ człowieka.

<p style="text-align: center;">DAR RADY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzdalnia nas do przyjęcia rady od innych ludzi; • pomaga dobrze pokierować swoim życiem; • pomaga w podejmowaniu słusznych decyzji; • daje zdolność do kierowania i rządzenia innymi; • pomaga rozeznąć wolę Bożą. 	<p style="text-align: center;">DAR MĘSTWA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomaga pokonać lęk w walce ze złem; • pomaga dzielnie znosić trudności i przeciwności życia; • daje wytrwałość w cierpieniu, szczególnie w przypadku męczeństwa krwi, ale także w chorobie; • pobudza wolę ludzką do wypełnienia poznanej woli Bożej. 	<p>Oba te dary kształtują SFERĘ MORALNĄ człowieka.</p>
<p style="text-align: center;">DAR UMIEJĘTNOŚCI (WIEDZY):</p> <ul style="list-style-type: none"> • umożliwia nam przekazanie drugiemu człowiekowi wielkich wartości; • pozwala spojrzeć na wszystko „oczami Boga”, z Bożej perspektywy; • pomaga dostrzegać obecność Boga w świecie. 	<p style="text-align: center;">DAR POBOŻNOŚCI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doskonalą naszą modlitwę; • pobudza wolę do modlitwy; • kształtuje w nas postawę synowską wobec Boga Ojca; • wprowadza w osobową relację z Bogiem; 	<p>Oba te dary kształtują ŻYCIE DUCHOWE człowieka.</p>
<p style="text-align: center;">DAR BOJAŹNI BOŻEJ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wspomaga nas, byśmy lękali się zawieść Boga grzesząc; • kształtuje postawę synowską względem Ojca, pełną szacunku i zaufania; • uwalnia od wszelkiego lęku przed Bogiem; • wzbudza ogromny szacunek do Prawa Bożego; • dzięki niej człowiek nie chce grzeszyć i ranić Ojca. 		<p>Jest to nadrzędny dar w stosunku do pozostałych.</p>

Św. Paweł Apostoł w Liście do Koryntian wymienia dziewięć charyzmatów:

• dar mądrości słowa, • dar umiejętności poznawania, • dar wiary, • dar uzdrawiania, • dar czynienia cudów,	• dar prorocstwa, • dar rozeznania duchów, • dar języków, • dar tłumaczenia języków.

Warto przeczytać:

**O. Thomas Philippe OP, *Wierność Duchowi Świętemu*;
E. Tardif, *W ogniu miłości. Dookoła świata bez walizki*.**

Tacyt (ok. 55–120). Ze świadectw pozachrześcijańskich potwierdzających istnienie Jezusa szczególną wartość historyczną ma świadectwo Tacyta, który jest wybitnym historykiem rzymskim. Jest jawnym wrogiem ofiar Nerona. W *Rocznikach* pisze: „Atoli ani pod wpływem zabiegów ludzkich, ani darowizn księcia, ani ofiar błagalnych, na rzecz bogów nie ustępowała hańbiąca pogłoska, lecz wierzono, że pożar był nakazany. Aby ją więc usunąć, podstawił Neron winowajców i dotknął najbardziej wyszukanymi kaźniami tych, których znienawidzono dla ich sromot, a których gmin chrześcijanami nazwał. Początek tej nazwie dał Chrystus, który za panowania Tyberiusza skazany był na śmierć przez prokuratora Poncjusza Piłata. (...) Schwytano więc naprzód tych, którzy tę wiarę publicznie wyznawali, potem na podstawie ich zeznań ogromne mnóstwo innych, i udowodniono im nie tyle zbrodnie podpalenia, ale nienawiść ku rodzajowi ludzkiemu” (tłum. S. Hammer).

Swetoniusz (65–135). Historyk rzymski, sekretarz cesarza Hadriana, w książce *Żywota cesarów*, a szczególnie w życiorysie Klaudiusza, zamieścił krótką wzmiankę: „...iż cesarz Klaudiusz wygnał z Rzymu Żydów, którzy podnieceni przez niejakiego Chrystusa wszczynali zamieszanie”.

25. Tajemnica Ducha Świętego

Załącznik 1

FRAGMENT PISMA ŚW.	SYMBOL DUCHA	ZNACZENIE SYMBOLU wg KKK i/lub KKKK
J 3, 5-7 J 7, 37-39		
Dz 10, 38		
Mt 3, 11 Dz 2, 3		
Łk 9, 34-35		
Dz 6, 6 Dz 8, 14-17		
Łk 3, 21-22 J 1, 32-34		

Załącznik 2

Symbole Ducha św. według KKK

Woda. Symbolika wody oznacza działanie Ducha Świętego w sakramencie chrztu, ponieważ po wezwaniu Ducha Świętego staje się ona skutecznym znakiem sakramentalnym nowego narodzenia; jak nasze pierwsze naturalne narodzenie dokonało się w wodzie, tak woda chrzcielna rzeczywiście oznacza nasze narodzenie do życia Bożego, które jest nam udzielane w Duchu Świętym. „Ochrzczeni w jednym Duchu zostaliśmy również, napojeni jednym Duchem” (1 Kor 12, 13): Duch jest więc także w sposób osobowy Wodą żywą, która wypływa z boku Chrystusa ukrzyżowanego jak ze swego źródła i która tryska w nas na życie wieczne.

KKK 694

Namaszczenie. Symbolika namaszczenia olejem także oznacza Ducha Świętego, a nawet staje się Jego synonimem. We wtajemniczeniu chrześcijańskim jest ono znakiem sakramentalnym bierzmowania, słusznie nazywanego w Kościołach wschodnich „chrzymacją”. Chcąc jednak ująć w pełni całą wymowę tej symboliki, trzeba odwołać się do pierwszego namaszczenia dokonanego przez Ducha Świętego, którym było namaszczenie Jezusa. Chrystus (w języku hebrajskim „Mesjasz”) oznacza „namaszczone” Duchem Bożym. „Namaszczeni” Pana byli już w Starym Przymierzu w sposób szczególny król Dawid. Jezus jest Namaszczonym Boga w sposób zupełnie wyjątkowy, ponieważ człowieczeństwo, które przyjmuje Syn, jest całkowicie „namaszczone Duchem Świętym”. Jezus jest ustanowiony „Chrystusem” przez Ducha Świętego. Dziewica Maryja poczęła Chrystusa z Ducha Świętego, który przez anioła ogłasza Go jako Chrystusa podczas Jego narodzenia i który poleca Symeonowi iść do Świątyni, by zobaczył Mesjasza Pańskiego; On napełnia Chrystusa i Jego moc wychodzi z Chrystusa, gdy uzdrawia i leczy choroby. On wreszcie wskrzesza Jezusa z martwych. Jezus, ustanowiony w pełni „Chrystusem” w Jego człowieczeństwie zwyciężającym śmierć, wylewa obficie Ducha Świętego, aby „święci”, zjednoczeni z człowieczeństwem Syna Bożego, przyoblekli się w „człowieka doskonałego”, który realizuje „Pełnię Chrystusa” (Ef 4, 13): „całego Chrystusa”, według wyrażenia św. Augustyna.

KKK 695

Ogień. Podczas gdy woda oznaczała narodzenie i płodność życia udzielanego w Duchu Świętym, ogień symbolizuje przekształcającą energię dzieł Ducha Świętego. Prorok Eliasza, który „powstał jak ogień, a słowo jego płonęło jak pochodnia” (Syr 48, 1), swoją modlitwą sprowadza ogień z nieba na ofiarę na górze Karmel; jest on figurą ognia Ducha Świętego, który przekształca wszystko, czego dotknie. Jan Chrzciiciel, który pójdzie przed Panem w duchu i mocy Eliasza” (Łk 1, 17), zapowiada Chrystusa jako Tego, który „chrzcić... będzie Duchem Świętym i ogniem” (Łk 3, 16), tym Duchem, o którym Jezus powie: „Przyszedłem rzucić ogień na ziemię, i jakże bardzo pragnę, żeby on już zapłonął” (Łk 12, 49). W postaci języków „jakby z ognia” Duch Święty spoczywa na uczniach w poranek Pięćdziesiątnicy i napełnia ich sobą (Dz 2, 3-4). Tradycja duchowa zachowa tę symbolikę ognia jako jedną z najlepiej wyrażających działanie Ducha Świętego: „Ducha nie gaście” (1 Tes 5, 19).

KKK 696

Obłok i światło. Te dwa symbole są nierozłączne w objawieniach Ducha Świętego. Począwszy od teofanii Starego Testamentu, obłok – raz ciemny, a raz świetlisty – objawia Boga żywego i zbawiającego, osłaniając transcendencję Jego chwały. Pojawia się, gdy Mojżesz wstępuje na górę Synaj, nad Namiotem Spotkania, podczas wędrówki przez pustynię i poświęcenia Świątyni Salomona. Figury te następnie zostają wypełnione przez Chrystusa w Duchu Świętym. Duch Święty zstępuje na Maryję Dziewicę i osłania Ją „swoim cieniem”, by poczęła i urodziła Jezusa (Łk 1, 35). To On zjawia się na Górze Przemienienia: „zjawił się obłok i osłonił ich” – Jezusa, Mojżesza, Eliasza, Piotra, Jakuba i Jana, a z obłoku odezwał się głos: *To jest Syn mój, Wybrany, Jego słuchajcie!*” (Łk 9, 34-35). W końcu ten sam „obłok zabrał” Jezusa sprzed oczu uczniów w dniu Wniebowstąpienia (Dz 1, 9) i objawi Syna Człowieczego w chwale w dniu Jego Przyjścia.

KKK 697

Pieczeń jest symbolem bliskim symbolowi namaszczenia. „Pieczenią swą nazaczył Bóg” (J 6, 27) Chrystusa i w Nim Ojciec nazacza swą „pieczenią” także nas (2 Kor 1, 22; Ef 1, 13; 4, 30). Ponieważ obraz pieczęci (*sphragis*) wskazuje na niezatarte znamię namaszczenia Ducha Świętego w sakramentach chrztu, bierzmowania i kapłaństwa, został on wykorzystany w niektórych tradycjach teologicznych dla wyrażenia niezatartego „charakteru” wyciskanego przez te sakramenty, które nie mogą być powtórzone.

KKK 698

Ręka. Wkładając ręce, Jezus leczy chorych i błogosławi dzieci. Apostołowie będą czynić to samo w Jego imię, a ponadto właśnie przez włożenie rąk Apostołów jest udzielany Duch Święty. List do Hebrajczyków wymienia wkładanie rąk wśród „fundamentalnych elementów” swego nauczania. Ten znak wszechmogącego wylania Ducha Świętego zachował Kościół w epiklezach sakramentalnych.

KKK 699

Palec. Jezus „palcem Bożym wyrzuca złe duchy” (Łk 11, 20). Jeśli Prawo Boże zostało napisane na kamiennych tablicach „palcem Bożym” (Wj 31, 18), to „list Chrystusa” powierzony Apostołom jest napisany „Duchem Boga żywego nie na kamiennych tablicach, lecz na żywych tablicach serc” (2 Kor 3, 3). Hymn *Veni Creator Spiritus* wzywa Ducha Świętego jako *digitus paternae dexteræ* – „palec prawicy Ojca”.

KKK 700

Gołębica. Na końcu potopu (którego symbolika odnosi się do chrztu) wypuszczona przez Noego gołębica powraca, niosąc w dziobie świeżą gałązkę z drzewa oliwnego na znak, że ziemia znowu nadaje się do zamieszkania. Gdy Chrystus wychodzi z wody po swoim chrzcie, zstępuje na Niego Duch Święty w postaci gołębicy i spoczywa na Nim. Duch Święty zstępuje do oczyszczonego serca ochrzczonych i w nim przebywa. W niektórych kościołach święte Postacie eucharystyczne są przechowywane w metalowym naczyniu w formie gołębicy (*columbarium*), zawieszonym nad ołtarzem. Symbol gołębicy na oznaczenie Ducha Świętego jest tradycyjny w ikonografii chrześcijańskiej.

KKK 701

26. Dusza ludzka jest nieśmiertelna

Załącznik 1

Zmartwychwstanie według KKK

Co to znaczy zmartwychwstać? W śmierci, będącej „rozdzieleniem duszy i ciała, ciało człowieka ulega zniszczeniu”, podczas gdy jego dusza idzie na spotkanie z Bogiem, chociaż trwa w oczekiwaniu na ponowne zjednoczenie ze swoim uwielbionym ciałem. Bóg w swojej wszechmocy przywróci ostatecznie naszym ciałom niezniszczalne życie, jednocząc je z naszymi duszami mocą Zmartwychwstania Jezusa.

KKK 997

Kto zmartwychwstanie? Wszyscy ludzie, którzy umarli: „Ci, którzy pełnili dobre czyny, pójdą na zmartwychwstanie życia; ci, którzy pełnili złe czyny na zmartwychwstanie potępienia” (J 5, 29).

KKK 998